

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΛΑΝΤΖΟΣ-ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΜΑΣΚΟΣ

e-mails: dkplantzos@arch.uoa.gr — ddamaskos@upatras.gr

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΉ ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ 2009-2014

Η Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού διεξάγεται από το καλοκαίρι του 2009 στη θέση Παραβέλα, 2 χλμ. περίπου βορειοδυτικά της σημερινής κωμόπολης του Άργους Ορεστικού, υπό τη διεύθυνση των συγγραφέων, που τότε υπηρετούσαν και οι δύο ως επίκουροι καθηγητές στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Από την εκκίνησή της, και έως και το 2012 η ανασκαφή ανήκε στον Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ενώ από το 2013 έχει ενταχθεί στον ετήσιο προγραμματισμό του Τομέα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έως το 2014 η ανασκαφή τελούσε υπό την εποπτεία της ΚΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (Φλώρινα) και της 16ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (Καστοριά), ενώ σήμερα ανήκει στην περιοχή ευθύνης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καστοριάς. Έχει χρηματοδοτηθεί από τα Πανεπιστήμια Ιωαννίνων, Δυτικής Ελλάδας, Αθηνών και Πατρών, το Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστοπούλου και το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ¹. Στην ανα-

1. Οι συγγραφείς εκφράζουν τις ευχαριστίες τους στα πανεπιστημιακά ιδρύματα που στήριξαν οικονομικά την ανασκαφή, όπως επίσης το Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστοπούλου και το Πανεπιστήμιο του Στάνφορντ, τις Υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ για την υποστηρικτική τους αντιμετώπιση στα γραφειοκρατικά ζητήματα, και τις Δημοτικές αρχές του Άργους Ορεστικού για τη βοήθεια σε πρακτικά ζητήματα όλα αυτά τα χρόνια. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στους τότε Εφόρους Αρχαιοτήτων δρα Κωνσταντίνο Σουέρεφ, κυρία Αγγελική Στρατή και κύριο Παύλο Χρυσοστόμου, οι οποίοι αγκάλιασαν ευθύς εξ αρχής το αίτημά μας και το στήριξαν ουσιαστικά. Επίσης, στους αρχαιολόγους Χάρη Τσούγγαρη (ΙΖ' ΕΠΚΑ) και Ανδρομάχη Σκρέκα (16η ΕΒΑ) γιατί χωρίς αυτούς η ανασκαφή δεν θα είχε τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί, όπως και στους κατοίκους του Άργους, Κώστα Κυριάζο και Φώτη Χριστοδούλου, οι οποίοι αντιμετώπισαν την ανασκαφή ως προσωπική τους υπόθεση, βοηθώντας την όσο οι ίδιοι δεν θα μπορούσαν να φανταστούν. Η αρχιτεκτονική αποτύπωση της ανασκαφής ως και το 2012 έγινε από τη Χαρά Κωτσίδου και στη συνέχεια από τον Σωκράτη Ναούμ Τεζαφίδη. Η ιστοσελίδα της ανασκαφής (<http://www.argosorestikonproject.org>) δημιουργήθηκε από την αργυτική εταιρεία σχεδιασμού του Νίκου Παναγούλια.

σκαφή συμμετέχουν στο πλαίσιο εκπαίδευσής τους φοιτητές των Τμημάτων Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Πατρών (πρώην Ιωαννίνων).

Σκοπός της ανασκαφής είναι να συνεχίσει παλαιότερες έρευνες στην περιοχή, και συγκεκριμένα τη σύντομη ανασκαφή που είχε διενεργήσει στον χώρο ο Θ. Παπαζώτος το καλοκαίρι του 1991² (εικ. 1). Την περίοδο 1988-1991 ο Παπαζώτος εντόπισε με τις έρευνές του τα ερείπια της ρωμαϊκής Διοκλητιανουπόλεως που, όπως παραδίδει ο Προκόπιος, ιδρύθηκε στις όχθες του Αλιάκμονα, σε θέση που βρίσκεται στη βορειοδυτική έξοδο του σημερινού Άργους Ορεστικού. Παράλληλα, ανέσκαψε στην Παραβέλα τρίκλιτη παλααιοχριστιανική βασιλική διαστάσεων 34,50 x 18,50 μ. με μεταγενέστερες προσθήκες και προεκτάσεις, αλλά και σειρά χριστιανικών τάφων και μαρτυριών. Στην ίδια ανασκαφή, ο Παπαζώτος είχε εντοπίσει τα ερείπια ενός παλαιότερου μνημειακού κτιρίου, το οποίο φαίνεται να χρονολογείται στα αυτοκρατορικά χρόνια, πρόκειται δηλαδή για λείψανο μιας οικοδομικής φάσης παλαιότερης από την ίδρυση της Διοκλητιανουπόλεως. Το κτίριο έχει προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ και αποτελείται από δύο κύριους ορθογώνιους χώρους: μία αίθουσα περ. 17,5 x 12 μ. στα βορειοδυτικά και ένα πολύ μεγαλύτερο αίθριο 52,40 x 33,20 μ. Χαρακτηριστικό στοιχείο της αίθουσας είναι η μικρή κόγχη στο μέσο της βορειοδυτικής πλευράς και τα κτιστά έδρανα κατά μήκος των μακρών πλευρών (εικ. 2). Στο εσωτερικό της κόγχης υπήρχε κτιστό βάθρο. Στο σημείο αυτό ο Παπαζώτος είχε βρει ένα θραύσμα από χέρι αγάλματος, και συγκεκριμένα ένα ανδρικό χέρι που κρατεί κλαδί δάφνης (εικ. 3).

Το 2006, ο Δημήτρης Δαμάσκος, εξετάζοντας τις μελέτες και τα ανασκαφικά ημερολόγια που άφησε πίσω του ο πρόωρα χαμένος ανασκαφέας³, ταύτισε το ρωμαϊκό κτίριο της Παραβέλας με δημόσιο κτίριο συναθροίσεων, και πρότεινε περαιτέρω την ταύπισή του με την έδρα του Κοινού των Ορεστών⁴. Όπως είναι γνωστό, το 197 π.Χ. οι Ορεστοί είχαν αποσκιρτήσει από το μακεδονικό βασίλειο υπέρ των Ρωμαίων και αυτό τους παρείχε μια σχετική ανεξαρτησία εντός της ρωμαϊκής επικράτειας. Οι κάτοικοι των μικρών πόλεων της Ορεστίδος ήταν συνασπισμένοι στο Κοινόν των Ορεστών, μια συνομοσπονδία πολιτικού χαρακτήρα για την οποία

2. Α. Παπαζώτος, «Ανασκαφή Διοκλητιανουπόλεως. Οι πρώτες εκτιμήσεις», ΑΔ 43 (1988) σσ. 195-218.

3. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται προς την Ιόλη Βιγγοπούλου, η οποία εντόπισε τα ημερολόγια της ανασκαφής ανάμεσα στα κατάλοιπα του Θ. Παπαζώτου και μας παρείχε απρόσκοπτη πρόσβαση σε αυτά.

4. Δ. Δαμάσκος, «Τοπογραφικά ζητήματα της Ορεστίδος και η αναζήτηση της έδρας του Κοινού των Ορεστών», ΑΕΜΘ 20, 2006, σσ. 911-921.

όμως δεν γνωρίζουμε περαιτέρω στοιχεία, όπως για παράδειγμα τη χρονολογία ίδρυσης ή διάλυσής της. Υποθέτουμε όμως ότι το Κοινόν είχε αποδυναμωθεί πολιτικά και πάψει να υφίσταται έως τα τέλη του 3^{ου} αι. μ.Χ., την περίοδο δηλαδή της ίδρυσης της Διοκλητιανουπόλεως. Το τμήμα ενεπίγραφου τιμητικού βάρθρου προς τιμήν του Αυτοκράτορα Κλαυδίου (41-54 μ.Χ.) που είχε βρεθεί εντοιχισμένο σε σχολείο (εικ. 4), και σήμερα εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Άργους Ορεστικού, αποτελεί τη σαφέστερη αναφορά στο Κοινόν, ενώ υπάρχουν και άλλες, λιγότερο άμεσες επιγραφικές μαρτυρίες.

Η Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού αποβλέπει στην περαιτέρω διερεύνηση του ρωμαϊκού κτιρίου καθώς και στην αποσαφήνιση ιστορικών και τοπογραφικών θεμάτων που σχετίζονται με τη ζωή στην περιοχή κατά τους Αυτοκρατορικούς χρόνους και πριν από την ίδρυση της Διοκλητιανουπόλεως⁵. Σύμφωνα με την υπόθεσή μας, που φαίνεται να επιβεβαιώνεται από τις έως τώρα έρευνες, ο χαμηλός λόφος της Παραβέλας υπήρξε κατά τους ύστερους ελληνιστικούς και κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους το κέντρο μιας πόλης που θα μπορούσε να πρόκειται για το γνωστό από τις πηγές Άργος Ορεστικό, την πόλη που σύμφωνα με τον ιδρυτικό της μύθο είχε ιδρύσει ο Ορέστης μετά από τη φυγή του από το πατρογονικό του Άργος μετά το φόνο της μητέρας του Κλυταμνήστρας. Είναι βέβαια προφανές πως το αντίστοιχο πόλισμα των προγενέστερων χρόνων, όποιο και αν ήταν το όνομά του, δεν βρισκόταν στη συγκεκριμένη θέση, στο κέντρο της «αργεστιαίας πεδιάδας» που αναφέρουν οι αρχαίοι συγγραφείς, αλλά σε άλλη, ασφαλέστερη.

Το ρωμαϊκό κτίριο

Από τις έως τώρα έρευνες, επιβεβαιώνεται η αρχική υπόθεση ότι το αίθριο του μεγάλου ρωμαϊκού κτιρίου στην Παραβέλα διέτρεχε εσωτερικά στοά, πλάτους περίπου 7,5 μ. Καθώς ορισμένα μόνον μέρη της ήταν λίθινα, και πολλά μάλιστα από αυτά φαίνεται ότι ανακυκλώθηκαν σε μεταγενέστερα κτίρια, αλλά και έπεσαν θύματα της εντατικής «λατόμευσης» της Παραβέλας έως και τον προχωρημένο 20ό αι., η προσπάθεια ανασύνθεσης της στοάς, αλλά και του μνημείου εν γένει, θα πρέπει να αρκестεί στη μελέτη των θεμελιώσεων ή και των υποβάθρων θεμελίωσης που συναντάμε σε σχετικά μικρό βάθος κάτω από το επιφανειακό στρώμα (εικ. 5). Σύμφωνα με τις έως τώρα παρατηρήσεις μας, το κτίριο και η στοά θα πρέπει να

5. Δ. Δαμάσκος-Δ. Πλάντζος, «Η πανεπιστημιακή ανασκαφή στο Άργος Ορεστικό», ΑΕΜΘ 23 (2009), σσ. 27-32 και των ιδίων, «Πανεπιστημιακή Ανασκαφή Άργους Ορεστικού», ΑΕΜΘ 24, 2010, σσ. 1-8. Βλ. επίσης ΑΕΜΘ 2012 και 2014 (υπό έκδοση).

έφεραν λίθινη εξωτερική επένδυση που θα κάλυπτε το ταπεινότερο υλικό από το οποίο ήταν δομημένο. Η επένδυση αυτή, από τον τοπικό ασβεστόλιθο «Αγίας Άνας», έφερε γλυφές κυματίων, επικράνων, γεισιπόδων κλπ (εικ. 6).

Το χαρακτηριστικότερο όμως στοιχείο της διακόσμησης του κτιρίου που έχει εντοπιστεί έως τώρα είναι η πλούσια επένδυση του εσωτερικού της μικρότερης αίθουσας με τα έδρανα και την κόγχη με πολύχρωμα μαρμαροθετήματα, τα θραύσματα των οποίων εντοπίζονται κατά εκατοντάδες στο χώρο (εικ. 7). Σύμφωνα με τις αναλύσεις που πραγματοποίησε ο Γιάννης Μανιάτης στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών Δημόκριτος, τα μαρμαροθετήματα της Παραβέλας ανήκουν σε τέσσερις ποικιλίες μαρμάρου: 1. verde antico από το Χασάνμπαλι Λάρισας, 2. ερυθρωπό Χίου και Σκύρου, 3. λευκό Θάσου, και 4. ένα άλλο, λεπτόκοκκο λευκό, του οποίου η προέλευση τοποθετείται στο λατομείο του Prilep.

Αν και η πόλη του Άργους εγκαταλείφθηκε στα τέλη του 3ου αι. μ.Χ., φαίνεται ότι το κτίριο δεν καταστράφηκε αμέσως, αλλά αφέρθηκε στην τύχη του. Το παχύ στρώμα καταστροφής που συναντάμε σε όλο το εύρος του ανασκαφικού χώρου περιέχει πληθώρα νομισμάτων κυρίως του ύστερου 4ου αι., γεγονός που φαίνεται να δείχνει πως το κτίριο κατέρρεε σταδιακά και ισοπεδώθηκε οριστικά έναν και πλέον αιώνα μετά την εγκατάλειψή του, ενδεχομένως όταν ξεκίνησαν οι εργασίες για την ανέγερση της βασιλικής στο χώρο.

Το ορθογώνιο οικοδόμημα

Κατά την ανασκαφή του 2012 εντοπίστηκε στο εσωτερικό του αιθρίου, και με φορά ΒΔ/ΝΑ, αλλά σε γωνία με τον άξονα του κτιρίου, ένα μικρότερο κτίσμα, συνολικού μήκους 9,30 μ. αλλά άγνωστου προς το παρόν πλάτους που χωρίζεται από εγκάρσιο τοίχο σε δύο άνισους χώρους και βρίσκεται τοποθετημένο λοξά στο αίθριο (εικ. 8). Στο εσωτερικό του ανασκάφθηκε πυκνό στρώμα καταστροφής με κεραμίδες και χάλκινα νομίσματα, εκ των οποίων ένα Αυτοκράτορος Βαλεντινιανού Β', του 378-383 μ.Χ.⁶ (εικ. 9) και ένα Αυτοκράτορος Βαλεντινιανού Α', του 367-375 μ.Χ.⁷ (εικ. 10). Άλλο ενδιαφέρον εύρημα, και σχεδόν μοναδικό για τα δεδομένα της Ορεστίδας, είναι το μικρό τμήμα χάλκινου αγάλματος που βρέθηκε δίπλα στην ΒΑ γωνία του ναού και σώζει ζώνη και τμήμα άλλης μίας, διαγώνια τοποθετημένης, από άγαλμα φυσικού τουλάχιστον μεγέθους (εικ. 11).

6. Βλ. RICIX, 100, 30(b), 2.

7. Βλ. RIC Hunt, V, 372, αρ. 43· RICK, 147, αρ. 15 (a), xxi.

Το νεκροταφείο

Ήδη από τα μέσα του 4ου αι., ίσως και νωρίτερα, οι παλιοί κάτοικοι επιστρέφουν στην Παραβέλα για να θάψουν τους νεκρούς τους. Οι τάφοι που βρίσκουμε στην Παραβέλα έχουν κατά κανόνα προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ και είναι επί το πλείστον φτωχοί και ακτέριστοι. Είναι κατά κανόνα λακκοειδείς, συχνά κεραμοσκεπείς, ιδίως σε περιπτώσεις βρεφικών ταφών (εικ. 12). Σε ορισμένες περιπτώσεις ορίζονται από αργούς λίθους, ενώ το 2012 βρέθηκε και ταφή σε κτιστή ορθογώνια κατασκευή καλυμμένη με πήλινες πλάκες (εικ. 13). Οι ένοικοι των τάφων είναι άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών, ενώ υπάρχουν και αρκετές ταφές μικρών παιδιών και βρεφών. Το σκελετικό υλικό βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης από την Επίκουρη Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Σέβη Τριανταφύλλου.

Ένας απλός λακκοειδής, ακτέριστος κατά τα άλλα, τάφος νεαρού αγοριού περιείχε έναν εξαιρετικά σπάνιο για την Άνω Μακεδονία νομισματικό θησαυρό οκτώ χάλκινων νομισμάτων Κώνσταντος και Κωνσταντίου Β', που τοποθετούν την ταφή αμέσως πριν τα μέσα του 4ου αι. Μια πλουσιότερη γυναικεία ταφή περιείχε χάλκινα κοσμήματα και νόμισμα επίσης Κωνσταντίου Β', του 350-355 μ.Χ.⁸ (εικ. 14). Η ίδια ταφή περιείχε και διάτρητο χάλκινο νόμισμα Γαλερίου, του 306-311 μ.Χ., σε δεύτερη χρήση ως περίαπτο⁹ (εικ. 15). Σε ορισμένες άλλες ταφές βρέθηκαν μεμονωμένα ακόσμητα αγγεία, ενώ μικρός αριθμός ταφών περιείχε και χρυσά ή αργυρά κοσμήματα. Οι τάφοι εντοπίζονται κάτω από το στρώμα καταστροφής, το οποίο σύμφωνα με τα έως τώρα δεδομένα φαίνεται να δημιουργήθηκε εκ των υστέρων (εικ. 16).

Ως επί το πλείστον οι ταφές μοιάζουν να προτιμούν τον χώρο της στοάς, τμήμα της οποίας θα πρέπει να βρισκόταν στη θέση του ακόμη κατά τα μέσα του 4ου αι. Στο σημείο αυτό, και κάτω από το παχύ στρώμα καταστροφής, κατά την ανασκαφή του 2009 βρήκαμε κτιστό ταφικό μνημείο, συλημένο πιθανότατα κατά τη δεκαετία του 1990, το οποίο αρχικά θα πρέπει να έφερε λίθινη ανάγλυφη επένδυση και ενδεχομένως και γλυπτό διάκοσμο (εικ. 17). Η χρονολόγησή του δεν είναι δυνατή, υποθέτουμε όμως ότι τοποθετείται και αυτό, μαζί με τουλάχιστον ένα άλλο, του οποίου μικρά υπολείμματα βρέθηκαν σε άμεση γειτνίαση, γύρω στα μέσα του 4ου αι. Υποθέτουμε ότι τα μνημεία αυτά είχαν «υιοθετήσει» την ερειπωμένη στοά ως κάλυμμα και αρχιτεκτονικό τους πλαίσιο.

Τέλος, κατά την ανασκαφική περίοδο του 2012, βρέθηκε ένα ακόμη υπόγειο ταφικό μνημείο, ανάλογο εκείνων που ήταν ήδη γνωστά από τις προηγούμενες έρευ-

8. Βλ. RICHunt. V, 314, αρ. 67· RCVIII, 419, αρ. 189.

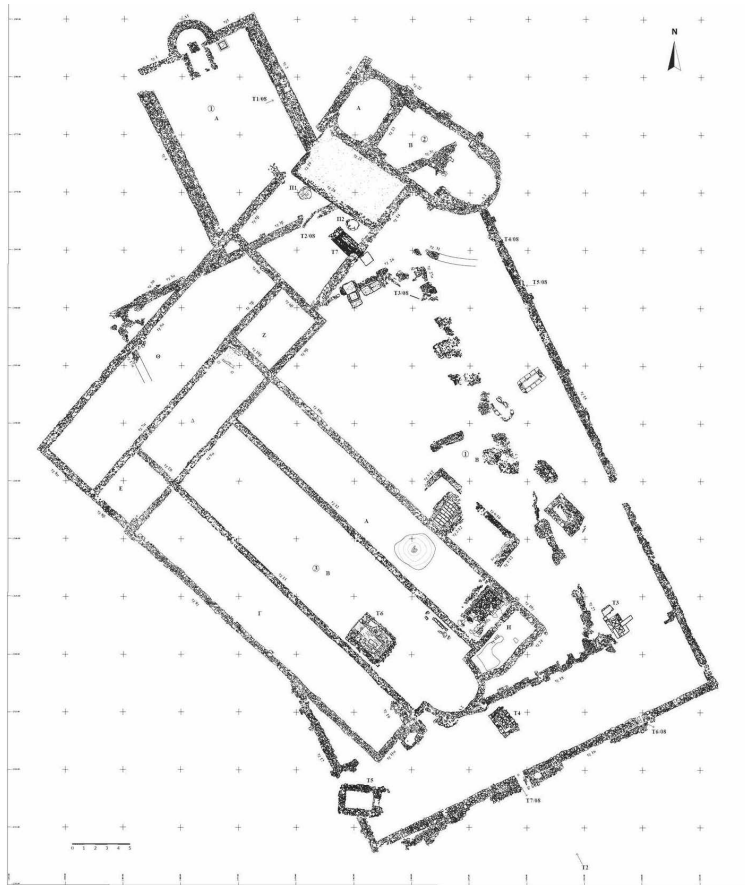
9. Βλ. RIC Hunt. V, 65, αρ. 31· RIC HI, 586, αρ. 44.

νες στην Παραβέλα. Πρόκειται για υπόγειο, θολωτό κτίσμα στο οποίο οδηγεί κλίμακα οκτώ βαθμίδων, επενδεδυμένη με πλίνθινες τετράπλευρες πλάκες και κονίαμα. Το κτίσμα βρέθηκε εντός του ναόσχημου οικοδομήματος, με τη νότια πλευρά της κλίμακας να εφάπτεται στην βόρεια παρειά του εγκάρσιου τοίχου του. Το ταφικό μνημείο, που έχει και αυτό προσανατολισμό ΒΔ/ΝΑ, ανασκάφθηκε από την τότε 16η ΕΒΑ εκπροσωπούμενη από την αρχαιολόγο κ. Ανδρομάχη Σκρέκα με τη συμμετοχή του Δημήτρη Δαμάσκου¹⁰. Ο τάφος αποτελείται από έναν τετράγωνο θάλαμο με πλευρά 3,10 μ. και ύψος 2,64 μ. καλυμμένο με ασπίδα διαμέτρου 3,10 μ. Μορφολογικά, ανήκει στην κατηγορία τάφων τύπου *cubiculum* χωρίς αρκοσόλια, γνωστού ήδη από τον 3ο αι. μ.Χ. Ένα παραπλήσιο ταφικό μνημείο ανασκάφθηκε τη δεκαετία του 1960 έξω από την Αιανή από την Αγγελική Ανδρειωμένου¹¹. Το εσωτερικό του νεκρικού θαλάμου ήταν διακοσμημένο με τοιχογραφίες που έφεραν χριστόγραμμα, γεωμετρικά σχήματα, και ζωγραφική απόδοση έναστρου ουρανού. Το μνημείο περιείχε τρεις κτιστές σαρκοφάγους καλυμμένες με πήλινες κεράμους και μία κεραμοσκεπή ταφή. Οι τρεις σκελετοί ανήκαν σε γυναίκες, ο τέταρτος σε μικρό αγόρι. Αν και η μελέτη των κτερισμάτων βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη, φαίνεται ότι και αυτό το μνημείο θα πρέπει να χρονολογηθεί στο δεύτερο μισό του 4ου αιώνα.

Είναι πολύ πιθανό η υπερκείμενη βασιλική να κτίστηκε με τον δεδομένο προσανατολισμό λαμβάνοντας υπόψη το κτήριο και το υπόγειο ταφικό μνημείο. Δεν θα πρέπει να αποκλειστεί η πιθανότητα κάτω από τη βασιλική να κρύβονται και άλλα ταφικά μνημεία, όπως έδειξε η πρόσφατη ανασκαφή του 2014, η οποία έφερε στο φως μικρότερα κτιστά μνημεία, προορισμένα για έναν ή και περισσότερους νεκρούς. Τα μνημεία αυτά αποκαλύφθηκαν κάτω από την δυτική πλευρά της ρωμαϊκής στοάς, ενισχύοντας την άποψη για την πλήρη μετατροπή του άλλοτε δημόσιου χώρου των ρωμαϊκών χρόνων σε νεκροταφείο της υστερορωμαϊκής εποχής, προτού κτιστεί, ίσως στα τέλη του 4ου ή τις αρχές του 5ου αι., η μνημειώδης βασιλική.

10. Βλ. Α. Σκρέκα-Δ. Δαμάσκος, «Ένα υπόγειο ταφικό μνημείο στη θέση Παραβέλα στο Άργος Ορεστικό», ΑΕΜΘ 2012 (υπό έκδοση).

11. Α. Ανδρειωμένου, «Τρία υπόγεια ταφικά οικοδομήματα εν τη Δυτική Μακεδονία», στο Β. Λαούρδας-Χ. Μακαρόνας (επιμ.), *Αρχαία Μακεδονία Ι. Ανακινώσεις κατά το πρώτον διεθνές συμπόσιον εν Θεσσαλονίκη, 26-29 Αυγούστου 1968* (Θεσσαλονίκη 1970), σσ. 235-238.

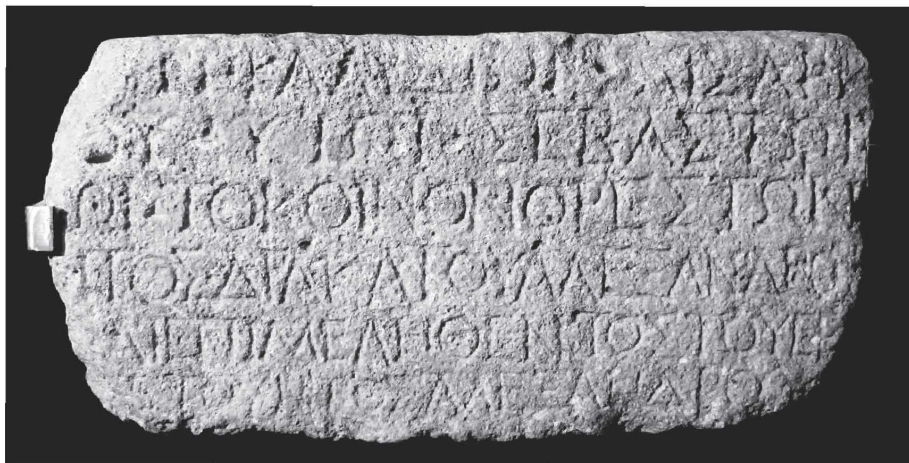
Εικ. 1. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: ο ανασκαφικός χώρος μετά το τέλος της ανασκαφικής περιόδου του 2012 (σχ. Χ. Κωτσίδου)

Εικ. 2. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: η αψίδα του ρωμαϊκού κτηρίου από τα βορειοανατολικά κατά την ανασκαφή του 2010

Εικ. 3. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: θραύσμα μαρμάρινου γλυπτού
(φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας)

Εικ. 4. Τμήμα ενεπίγραφου τιμητικού βάρου (41-54 μ.Χ.)

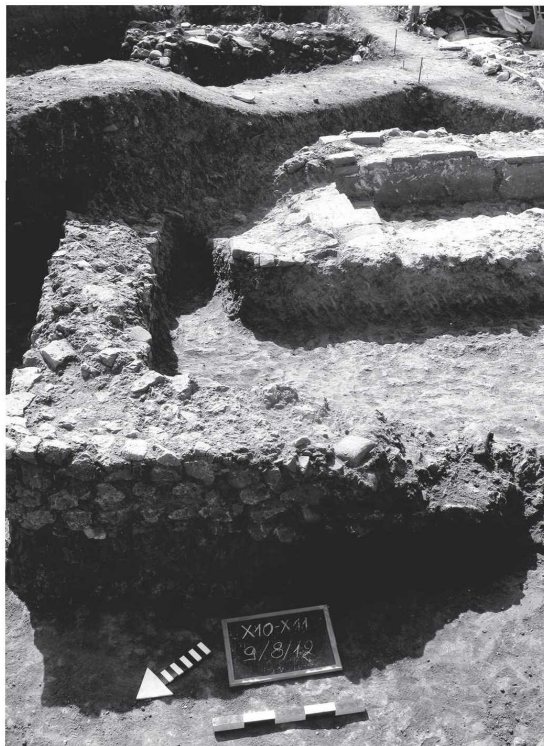
Εικ. 5. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: υποθεμελίωση της στοάς του ρωμαϊκού κτηρίου κατά την ανασκαφή του 2010

Εικ. 6. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: ανάγλυφο κυμάτιο από λίθινη επένδυση κτηρίου

Εικ. 7. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: θραύσματα μαρμάρινης επένδυσης κατά την ανασκαφή του 2010

Εικ. 8. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: το νάσχημο οικοδόμημα κατά την ανασκαφή του 2012

Εικ. 9. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Βαλεντινιανού Β' (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας)

Εικ. 10. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Βαλεντινιανού Α' (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας)

Εικ. 11. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: απότμημα χάλκινου αγάλματος

Εικ. 12. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: ταφή του 4ου αι. μ.Χ.

Εικ. 13. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: κτιστός τάφος του 4ου αι. μ.Χ.

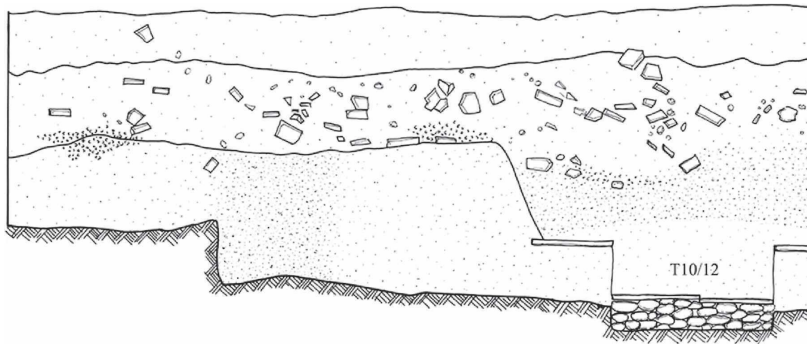

Εικ. 14. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Κωνσταντίνου Β' (φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας)

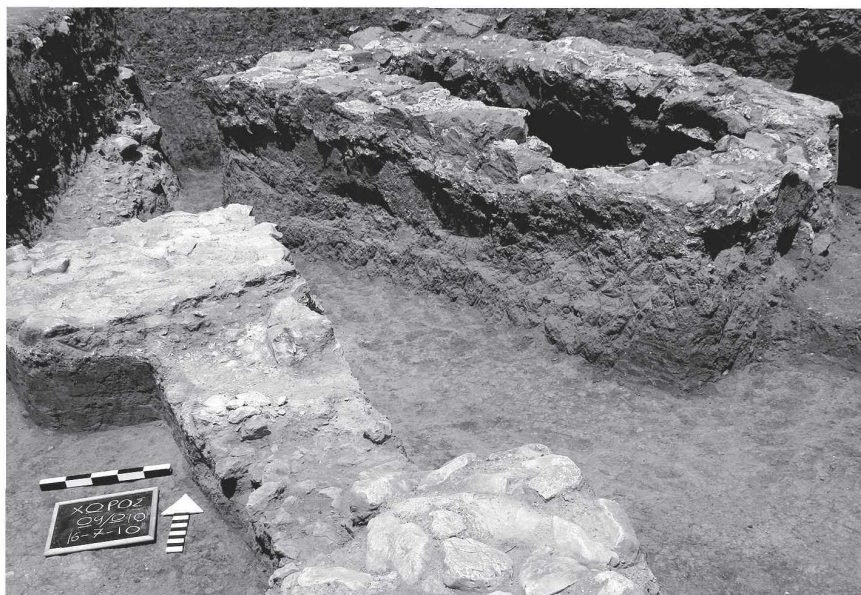

Εικ. 15. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: χάλκινο νόμισμα Γαλερίου σε δεύτερη χρήση
(φωτ.: Νικ. Στ. Στουρνάρας)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ
ΠΑΡΑΒΕΛΑ, ΤΟΜΗ Ω12
Δυτική παρειά (2012)

Εικ. 16. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: στρωματογραφική τομή στον Τομέα Ω12
(σχ. Α. Κοντονής)

Εικ. 17. Άργος Ορεστικό, Παραβέλα: κτιστό ταφικό μνημείο του 4ου αι. μ.Χ.